

DIGITAL DANDELSE på Ågård Efterskole

– et pitstop i elevernes digitale dannelsesrejse...

DIGIDAN-UDVALGET ÅGÅRD EFTERSKOLE
VED DAVID SOMMER

I efterskoleverdenen er dannelsesbegrebet den åre, der løber i undergrunden, og som fortløbende er vores fælles reference i arbejdet med de unge mennesker. Indskrevet i værdigrundlag, love og formålsparagraffer har dannelsen levet et beskyttet liv med forvisning om et langt og virksomt liv på jord.

Dannelsesbegrebets analoge udtryk trænger dog til en digital opdatering. En version 2.0 med et mere nutidigt udtryk og en tydeligere forholden sig til den parallelverden, som udspiller sig i det digitale univers, og som er med til at udvide det mellemmenneskelige nærvær, der er grundstenen i vores retning mod livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

"Jeg oplever, vi er sammen på en anden måde"

- elevcitat

PROJEKTET: DIGITAL DANDELSE

På den baggrund valgte vi på Ågård Efterskole at ansøge Efterskoleforeningens pulje med forsøgs- og udviklingsmidler om midler til at gennemføre et forløb, der skulle gøre os klogere på, hvordan vi fremadrettet kan indtænke den digitale udvikling i vores dannelsesarbejde på efterskolen. Formålet er at skabe viden om og indsigt i, hvordan de digitale medier er med til at skabe og ændre betingelserne for samvær og kommunikation i såvel efterskolens undervisningsrum som i det frie rum, samt at gøre både elever og voksne i stand til at træffe valg og handle i forhold til de muligheder, det digitale univers byder på. Desuden at skabe kritisk refleksion i forhold til sprog og indhold i den digitale kommunikation. Ansøgningen blev imødekommet, og på skolen nedsatte vi et udvalg bestående af to ledere og fem lærere. Til at lede forløbet blev ekstern proceskonsulent, Trine Røttig købt ind. Med en eks-

perimenterende tilgang og fuld bevidsthed om at projektet i en vis grad skulle udvikles i processen, gik vi i gang.

"Jeg har fået øje på meningen med mobilreglerne på skolen"

- elevcitat

På Ågård Efterskole sætter vi en dyd i at skabe strukturer og rammer, der tilsammen skaber tydelighed for vores fælles projekt. Elevernes brug af telefoner, computere og andre devices er tilpasset vores regelsæt, der siger, at eleven kan benytte mobiltelefon, når hun/han er alene og har fri på sit eget værelse eller udendørs, - dog ikke i stilletimen eller efter kl. 22.00, hvor mobiltelefonen skal være slukket. Formålet med reglen er at give vores unge mulighed for at reflektere over sig selv og de fællesskaber, de er en del af. Vi er vedholdende i vores håndhævelse af regelsættet, og som personalegruppe har vi et stærkt forankret fælles fodslag, hvilket blandt andet betyder, at når vi sætter et eksperiment som dette i gang, så er der fuld opbakning.

Vi har op til eksperimentet defineret begrebet "digital dannelse" som det, der kræves for at kunne udfolde sig og begå sig i det digitale samfund på en etisk og social ansvarlig måde. Desuden en udvikling af både færdigheder, viden og kompetencer på området. Med andre ord en dannelsesproces hvorigennem eleverne formes til at være aktive og reflekterende borgere i det digitale samfund. Og med det, var vi klar til at søsætte forløbet.

GODE RÅD TIL AT IMPLEMENTERE DIGIDAN I EFTERSKOLEN:

- Eksperimenterende tilgang
- Tydelig og reel elevinddragelse og medbestemmelse
- Fælles sprog og fælles voksenviden skaber fælles fodslag
- Samtale på skolerne om reglers/rammers betydning for den digitale dannelse
- Evaluer løbende, gerne i små og trygge rammer man kender

GODE RÅD FRA ELEVERNE:

- Italesæt formål
- Godt med ekspertviden
- Inddrag os i processen
- Få gennemført nogle eksperimenter

I slutningen af oktober, havde vi besøg af Imran Rashid, forfatteren bag bogen "SLUK", som var et af de steder, hvorfra vi har hentet megen viden og næring til vores forløb. Hans inputs skulle fungere som afsæt og inspirationskilde til vores projekt samt give os et fælles sprog i arbejdet. Skolens elever og deres forældre var inviteret med til et tankevækkende og relevant oplæg om blandt andet informationsoverflowet og det, det gør ved hjernen, om her-og-nu-hjernen, der styres af dopamin og afhængighedsskabende apps, for ikke at tale om de store techfirmaers kamp om vores tid. Efterfølgende var der samtaler og refleksionsrunder, hvor både lærere, elever og forældre fik mulighed for at give udtryk for, hvad de hver især fik ud af foredraget. Igennem samtalen forsøgte vi at skabe refleksion i forhold til de vaner og uvaner, der af og til styrer os.

I et forsøg på at nuancere forløbet og give skolens elever et medansvar i processen, valgte vi at invitere én elev fra hver bo-enhed med i udformningen af de eksperimenter, som vi i samarbejde med proceskonsulenten skulle udtænke og gennemføre. Vi nedsatte et antal grupper med speciel interesse i at føre et eksperiment ud i livet. Disse grupper arbejdede med at udfolde ideen og organisere i detaljer ud fra en fælles indsats-teori. Eleverne fik ansvaret for at videreføre eksperimentet samt at præcisere succeskriterierne for kammeraterne.

"Jeg er blevet bevidst om, at telefonen bliver noget jeg er klar over, at jeg bruger, og ikke bare noget jeg gør af vane"

- elevcitat

Med udgangspunkt i den nedsatte elevgruppes arbejde søsatte vi to eksperimenter med arbejdstit-

lerne; nul mobil og fuld mobil. Og som navnene antyder, drejede første eksperiment sig om at kigge på effekten af, at alle, såvel elever som personale, i en given periode var uden mobil, computer og andre devices. Det andet eksperiments formål var at undersøge, hvad der ville ske, hvis alle tilsidesatte skolens mobil- og computerregler.

NUL MOBIL

Da dagen oprandt for nul mobil-eksperimentet, var det med bævende hænder og afskeds-scener, som vi ellers kun kender fra sidste skoledag, at alle vores telefoner og computere blev lagt i en kasse og låst forsvarligt af vejen. Og da de første, umiddelbare spontanreaktioner havde lagt sig, og den nye virkelighed begyndte at indfinde sig, kunne vi så begynde at kigge på nogle af de tegn, som skulle være vores empiri til det videre arbejde.

ANALOG UNDERVISNING

De mest markante forskelle sås i undervisningen, hvor lærerne alle var nødsaget til at gøre sig nye og analoge, didaktiske overvejelser i forhold til at gennemføre undervisningen uden de digitale platforme og læringsportaler, der ellers er en naturlig integreret del af vores daglige undervisning. Eleverne ytrede sig positivt om en ny type undervisning, men vigtigst var, at flere af eleverne uopfordret kunne fortælle om, at deres fokus i undervisningen havde været skærpet.

Undervisningen bar præg af færre forstyrrelser, og elevernes computere, både egne og sidekammeraternes, havde ikke tilranet sig unødvendig opmærksomhed fra undervisningen. De færre forstyrrelser havde skabt et bedre flow. Efterrationalt fra lærerne pegede i samme retning.

MOBILFRIT FÆLLESSKAB

I det frie efterskoleliv sås ændringer, men som tidligere nævnt har vores elever allerede udviklet

Den digitale dannelse er en gren af den almene dannelse, som vi som efterskole har som hovedsigte og derfor kan det kun gå for langsomt med at gøre den digitale dannelse til en del af efterskoleuddannelsesprojektet!

Inddrag os i processen!

et naturligt, mobilfrit fællesskab, hvilket gjorde det svært at skelne mellem eksperimentets effekt og resultatet af skolens allerede eksisterende mobil-regler. Dog gav flere elever udtryk for, at samtalerne på værelserne om aftenen havde fået et nyt liv, og at dette var med til at styrke værelsesrelationerne. En anden elev kunne sætte ord på, at samtalerne havde fået en anden karakter, indholdet var anderledes og der var flere med i samtalerne.

FULD MOBIL

Eksperimentet fuld mobil, var tydeligere i sin effekt. Da nyhedsværdien havde lagt sig, blev mange mobiler alligevel pakket væk, glemt til fordel for det fællesskab, som de fleste af vores elever helst vil være en del af. Dog gav det mulighed for de af vores elever, der har haft sværest ved at finde ind i en gruppe, for at, om ikke andet, så i hvert fald se ud som om, at også de var en del af et fællesskab. Disse perifere elever havde stor gavn af den 'suttekluds-effekt', mobilen kan give én, hvis man ikke har fået placeret sig i en gruppe.

Af samme grund er det også væsentligt at tage med i overvejelserne, hvilke alternativer man kan give eleverne, såfremt man vælger at tage noget fra dem.

Et andet væsentlig ting, som blev tydeliggjort i forbindelse med dette eksperiment, blev betydningen af gode rollemodeller. Det gav dønninger i flokken, når de i vores personalegruppe, som eleverne nemmest kan relatere til, pludselig brød vores ellers stærke mobilpolitik for at tjekke Snapchat, alt imens maden blev præsenteret, eller når en morgensang pludselig blev forstyrret af en hidsig, polyfonisk ringetone.

ANDRE EKSPERIMENTER

Den nedsatte elevgruppe gennemførte ligeledes eksperimenter, der drejede sig om mobilbrug i for-

bindelse med busture. Her blev det afprøvet, hvilken effekt slukkede telefoner har på fællesskabet i en bus, når man ikke på samme måde kan gemme sig bag eller underholde sig ved en mobil. Disse eksperimenter strakte sig over en længere periode, hvor eleverne ofte var på bustur i forbindelse med turné samt en Østrigstur.

Ydermere blev der udarbejdet et eksperiment, hvor elevernes mobiler kom på hotel og kun kunne tilgås, hvis man aktivt valgte at bevæge sig op til hotellet. Og endelig et eksperiment, hvor elevernes mobiler blev låst væk om natten, for at undersøge hvordan søvnen blev påvirket.

"Når jeg ikke har min telefon, er jeg mere sammen med de andre"

- elevcitat

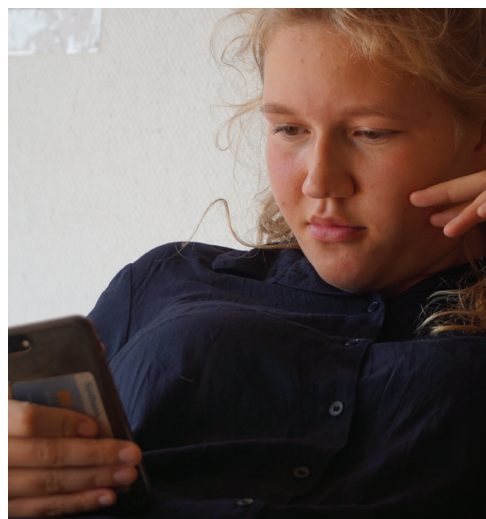
ET FÆLLES SPROG

Alle eksperimenterne har haft en reference til det vi lærte af Imran Rashid. Det har givet en sammenhængskraft, som vi også har prøvet at understøtte ved så vidt muligt at benytte os af et fælles sprog. Når eleverne har hørt ordet eksperiment har de vidst, hvad det drejede sig om. Og når afsenderen har været DigiDan-udvalget, har det stået tydeligt for dem, hvem det var. Ord som dopamin, quickfix, algoritme og her-og-nu-hjernen er blevet brugt hyppigt og høres nu som en integreret del af elevernes sprog.

RESULTATER

Efter hvert gennemført eksperiment har vi evalueret, ligesom det store forløb er blevet evalueret kvantitativt og kvalitativt igennem anonyme spørgeskemaer blandt både personale og elever samt udvalgte fokusgruppesamtaler.

Elevernes udsagn bærer præg af, at de har lært

KURSUSDAG DIGITAL DANNELSE I EFTERSKOLEN

Bliv klogere på, hvordan de digitale medier er med til at skabe og ændre betingelserne for samvær og kommunikation i såvel undervisnings- som det frie rum på efterskolerne, når vi i samarbejde med Efterskoleforeningen inviterer til inspirationsdag om digital dannelse den 4. oktober

Mød **Imran Rashid**, læge og oplægsholder samt **Jeppe Bundsgaard**, professor i fagdidaktik og it ved DPU.

Vi videregiver også vores erfaringer.

Vi glæder os til at se jer!

Se mere om program og tilmelding på www.efterskoleforeningen.dk

Imran Rashid

Jeppe Bundsgaard

noget af forløbet. De føler, at der har været mange øjenåbnere, der tilsammen har været med til at nancere deres brug af både mobiler, computere samt sociale medier. Flere bemærker dog, at skolens mobilregler har givet eksperimenterne et andet afsæt, da mange allerede har ændret mobilvaner markant i deres tid på skolen.

"Jeg møder den digitale verden med mere åbne øjne og tager selv styring"

- elevcitat

Det er tydeligt, at eleverne er positive over at være med til at sætte præg på eksperimenterne, og en del af succesen ved projektet skal findes i, at eleverne har oplevet ejerskab til disse. Herudover finder vi det interessant, at det er mange af de samme områder, som personale og elever får øje på i evalueringen, hvilket bekræfter os i den stærke sammenhængskraft, vi har haft fokus på. Både lærere og elever bemærker, at de computerfri dage gjorde det nemmere at holde fokus i undervisningen, ligesom begge grupper har øje for vigtigheden af gode rollemodeller.

"Digitalisering skaber ensomhed, vi har brug for at tale ansigt til ansigt"

- elevcitat

I udvalget har vi med glæde konstateret, at formålene med projektet er blevet opfyldt. Specielt de, der drejer sig om indsigt og refleksion, mener vi, har været i spil på en god måde. Eleverne er blevet udfordret og har turdet lade sig udfordre, også når

de ikke har været enige i vores eksperimenter. Dette har givet dem fin indsigt og viden, og eleverne har haft nogle reelle erfaringer at reflektere over. I forbindelse med netop en anonym spørgeskemaundersøgelse, satte en elev meget fint ord på dette:

"Jeg har virkelig opdaget, hvor meget den fylder i hverdagen og bruger den langt mindre. Har næsten udviklet sådan en lille stemme, der siger 'lav noget andet, læg den fra dig'. Derudover har jeg også unfollowed rigtig mange på diverse sociale medier. Alle dem hvor jeg nemt kunne blive lidt provokeret eller misundelig. Simpelthen for at skabe et bedre miljø for mig selv online, men også for at mindske mængden af feed i dagligdagen."

- elevcitat

REFLEKSIONER

Men vi er heller ikke blinde for, at noget kunne gøres anderledes. Et tvivlsspørgsmål, der har fyldt, går på, om eleverne er rustede til at tage deres nye erfaringer med sig videre. Det kan være svært at møde op første dag efter sommerferien i en ny klasse med en anderledes digital dannelseskultur, end den de selv repræsenterer, og så rent faktisk fastholde sig selv i det, man har lært, og måske endda være med til at definere en anden kultur. Den digitale dannelse er en gren af den almene dannelse, som vi som efterskole har som hovedsigte og derfor kan det kun gå for langsomt med at gøre den digitale dannelse til en del af efterskole-dannelsesprojektet!